

IKTINOSPRIJS

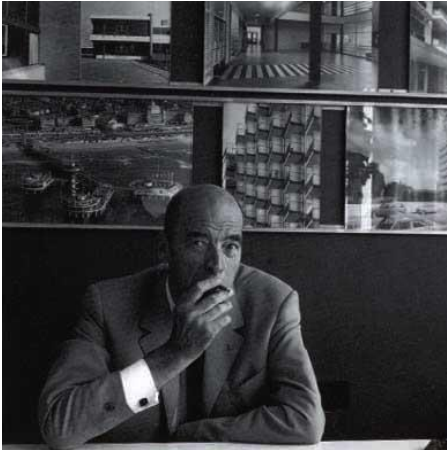
2022

Juryrapport

3 september 2022

Iktinosprijs 2022

De Iktinostentoonstelling brengt elk jaar het beste werk samen uit de ontwerpstudio's van de Rotterdamse Academie van Bouwkunst. De prijs is in 1969 ingesteld door architect Huig Maaskant, medeoprichter van de Rotterdamse Academie van Bouwkunst, en eert jaarlijks die Academiestudent die *“door kwaliteit en karakteristiek van het studieresultaat een (culturele) bijdrage heeft geleverd aan onderwijs, onderzoek en praktijk van architectuur of stedebouw”*. Het ging Maaskant daarbij uitdrukkelijk om tussentijdse studieresultaten en dus niet om afstudeerprojecten.

Voor het studiejaar 2021-2022 kon werk uit 25 studio's genomineerd worden. Uit twee studio's is door de docenten geen project voorgedragen. Verder gaven drie studenten aan het genomineerde project niet te zullen presenteren en hebben drie personen niet gereageerd op de uitnodiging om hun project tentoon te stellen. De jury heeft daarom 17 projecten bekeken. Docenten van drie studio's hebben niet het project van één student voorgedragen, maar in plaats daarvan de hele studio genomineerd.

De 17 projecten waren vanaf dinsdag 30 augustus gedurende twee weken te zien op de nieuwe locatie van de Academie, aan de Pieter de Hoochweg 129. Daar werd op zaterdag 3 september 2022 ook de winnaar bekend gemaakt, tijdens de feestelijke afsluiting van de openingsweek.

De jury werd in 2022 geleid door Simone Drost. Zij volgde dit jaar Martin Aarts op als voorzitter van de Stichting Vrienden van de Academie en daarmee als vaste voorzitter van de Iktinos-jury. De jury bestond daarnaast uit de alumni Johan van Ling (Winnaar van de FGF-aanmoedigingsprijs De Meester en nominatie Archiprix met EUandME) en Marinda Verschoor (Winnaar van De Meester met haar afstudeerproject Denkbeelden van Rotterdam) en een van de winnaars van Archiprix 2022). Jan Duursma (coördinator Externe Activiteiten op de RAvB) was jurysecretaris. De projecten werden voorafgaand aan de jurering kort geïntroduceerd door Margit Schuster (coördinator Stedenbouw en lid van het Studioteam van de RAvB).

Het werk is door de jury in een aantal ronden beoordeeld. Na de introductie bestudeerden de juryleden eerst individueel de genomineerde projecten. Vervolgens sprak elk jurylid zijn of haar voorkeuren uit en volgden verschillende discussierondes. Dat leverde de hierna genoteerde observaties en commentaren op.

Algemene observaties

De jury is te spreken over de diversiteit en kwaliteit van de inzendingen. Opnieuw valt het de jury op hoeveel aandacht er in de opgaven is voor actuele maatschappelijke vraagstukken, vooral de klimaatopgave. De jury spreekt hierover haar waardering uit.

De jury stond zowel voorafgaand aan de jurering als tijdens de beschouwing van de projecten uitgebreid stil bij het gegeven dat dit jaar docenten van maar liefst drie studio's niet een enkel project voordroegen, maar het werk van de studio als geheel.

In eerdere jaren werden wel groepsprojecten uit studio's genomineerd, maar nooit alle projecten uit één studio.

Ook had de jury de vraag waarom niet alle studio's een student hadden genomineerd en waarom sommige genomineerde studenten niet hebben ingestuurd.

Nominaties 2022

De jury heeft de tentoongestelde projecten in willekeurige volgorde beschouwd en besproken. Hieronder het oordeel.

Gino Clarijs Hempclay Farm Studio: Grounded Matter

De jury was zeer te spreken over zowel het onderwerp en de benadering van de studio en over de bescheiden vormgegeven maar complete en zorgvuldige uitwerking van het project. Desondanks kon de jury echter niet helemaal doorgronden wat de relatie was tussen het gepresenteerde gebouw en het ontwikkelde bouwelement.

Sven Engelsman De Inverse Studio: Gesamtkunstwerk

Een subtiel en op alle niveaus goed uitgewerkt plan voor een nieuwe vleugel bij een bestaande villa. Twee verschillende werelden die toch op bijzondere wijze gelijkwaardig op elkaar aansluiten. De scènes tonen een interessante sequentie door de verschillende ruimtes.

Robbert Lancel Herlaed de Battery Studio: Haven van Rotterdam

Een compleet en fraai verbeeld plan met een aantal mooie geabstraheerde beelden. De jury had echter graag gezien dat de urgentie van de opgave in het project meer naar voren was gekomen.

Nancy Smolka HACKING GORILLAS! Studio: Stormanker

Een interessante benadering van het onderwerp met een uitgebreid onderzoek en een zeer goede analyse. De jury miste echter het ruimtelijke ontwerp in de presentatie. Wat levert de aanpak op voor het stadmaken?

David Steijger De Oase van Hoek van Holland Studio: Grand Hotel Holland

De jury waardeert de mooie en complete uitwerking van de posters en de maquette, en de subtiliteit en tactiliteit van het project zelf. Het ontwerp toont een interessante inpassing in de context. Ook was er lof voor de originele thematische insteek: een prikkelarm hotel in een natuurlijke omgeving.

Raymond Plat The Hidden Guesthouse Studio: Low house guest house

Een erg mooie, bescheiden maar specifieke interpretatie van een interpretatie. Het ontwerp toont een interessante lezing van hoe het mogelijk had kunnen zijn en bouwt daar mooi op voort. Verder heeft het project een sterke grafische uitwerking.

Ivo Van Doorn Ensemble Studio: Toekomst Tektoniek

Er is waardering voor het vakmanschap: de tactiliteit van het ontwerp en de materialisatie. Een heldere representatie met aandacht voor de ervaring van de ruimte. Wellicht vooral door de aard van de opgave raakt het project bij de jury minder een snaar.

Floor Skrabanja The Aquatic Farm Studio: Agriculture

Opnieuw een zeer gedegen, rijk en goed doordacht ontwerp. De analyse is sterk en zorgvuldig. Door het strakke voorgeschreven format was het voor de student echter moeilijk om een eigen gezicht aan de presentatie en de invulling van het onderwerp te geven. Ook vond de jury het lastig dat aan de studenten gevraagd werd om een contextloos gebouw te ontwerpen. Een ontwerp van een dergelijke schaal kan zich immers moeilijk aan de ruimtelijke context onttrekken. Als oefening voor studenten in systematisch ontwerpen kan een studio als deze voor studenten zeer leerzaam zijn, maar het format maakt het lastig om de unieke kwaliteiten te beoordelen.

Jasper De Wilde. Kunstmuseum Den Haag Studio: Kunstmuseum

Een heel mooie presentatie, waarbij de jury echter moeite had om te doorgronden wat nu precies de relatie was tussen het werk van Mondriaan en het gemaakte ontwerp. De collages spraken de juryleden erg aan en er zaten een aantal sterk vormgegeven details in het ontwerp.

Rik Blank Juxtapositions! Studio: Productive City M4H

Een gewaagd en uitgesproken project zonder concessies dat de jury echter ook met een aantal onbeantwoorde vragen laat zitten. De veelheid aan experiment is interessant, maar maakt het project ook moeilijk leesbaar.

Joeri Sannen Op pad in de Liesbosch Studio: New Town Geyne groeit

Een complete oplossing door de schalen heen. Ten opzichte van een aantal andere stedenbouwkundige projecten vond de jury dit plan echter te weinig onderscheidend. Daarbij was de jury zich er van bewust dat dit deels voortkomt uit de opzet en de benadering van de studio.

Na een eerste beschouwing van alle projecten gaven de juryleden aan over de volgende zes inzendingen graag verder te willen praten:

Intense Stad – Zestienhoven (studioinzending)

Een van de drie studio's waarbij de docenten de gezamenlijke resultaten hebben genomineerd. Hoewel de reeks van voorstellen voor de invulling van Rotterdam Airport na het verdwijnen van het vliegveld interessant is miste de jury een toelichting op het vertrekpunt van de studio, en ook een conclusie. Ook werden – juist gezien de uiteenlopende benaderingen door de studenten – kanttekeningen geplaatst bij de uniform gepresenteerde plankaarten.

Michelle Tanis. Don't run, just go with the flow Studio: Wet Urbanism

De jury waardeert de manier waarop de wateropgave hier wordt benaderd en de resultaten worden gepresenteerd. De analyse is interessant en urgent in de huidige tijd. De programmatische uitwerking overtuigt echter wat minder. De getoonde radicaliteit op het niveau van het hele plan ontbreekt op het lagere schaalniveau.

Joey Van der Maat De toekomst wordt verleden tijd Studio: Description by Design

Een project dat de jury lang bezighield. Een mooie en poëtische interpretatie van de locatie. Een viering van de alledaagsheid en een esthetisch aantrekkelijke presentatie. Net als bij een aantal andere studio's had de jury echter moeite om de scheidslijn of overgang te vinden tussen enerzijds de door docenten aangedragen opgave en thematiek en anderzijds het door de student gemaakte ontwerp. Ook

vroeg de jury zich in dat kader af in hoeverre deze verfijnde en esthetische benadering van hergebruik krachtig genoeg is om een weerwoord te bieden tegen de sloopplannen van de ontwikkelaar die zich bij de gemeente heeft gemeld. Desondanks was de jury vol lof over deze inzending.

Uiteindelijk bleven er voor de jury drie projecten over die in aanmerking kwamen voor de prijs:

Amal Habti met Broken Relationship Studio: Dutch mountains

Een project dat de jury hoofdbrekers bezorgde. Een goed onderzoek, een krachtig statement en een krachtig beeld, maar is het architectuur? De jury waardeert het activistische aspect zeer, maar realiseert zich gelijktijdig dat dit al in de opgave zit, en niet persé voortkomt uit de visie van de student. Het feit dat de gebruikers van de architectuur geactiveerd worden – hoe ga je om met je afval en hoe beïnvloedt dat je leefomgeving? – maakt het echter wel tot een sterk en gelaagd ontwerp. Daarbij merkt de jury op dat ondanks die gelaagdheid de gezette stappen in de presentatie niet helemaal zijn terug te vinden. Mogelijk is het voorgeschreven presentatiemedium film daar deels debet aan. Desondanks laat het project een zeer interessante benadering zien van de opgave en laat het sterk communicerende eindbeeld de jury niet los.

Vinex Overdose (studioinzending)

Een fantastische studio over de alternatieve wereld van de Vinex die leidde tot uitgebreide discussies tussen de juryleden. Het individuele studentenwerk lijkt boeiend en van hoog niveau, maar is binnen het gekozen presentatieformat lastig te lezen en inhoudelijk te duiden. Er was ook een kritische kanttekening. De planimpressies suggereren dat in de Vinex alles mogelijk is, terwijl juist in Vinexwijken elke vierkante meter vastligt en de wijken dus zeer complex zijn om aan te pakken. Ook wordt de vraag gesteld welk probleem eigenlijk wordt opgelost? De wijken hebben inderdaad een saai image, maar bewoners zijn er over het algemeen tevreden en gelukkig. Maar misschien is dat juist de essentie van de studio. Het laat een prikkelende en verrassende wereld zien die nieuwsgierig maakt en stimuleert om met andere ogen te kijken naar de banaliteit van het Hollandse poldermodel.

Learning from Venice (studioinzending)

Ook een project dat de jury lang bezighield. Een urgent onderwerp op zeer bijzondere wijze verbeeld. In korte tijd is een groepspresentatie gemaakt met film en tekstuele statements. Deze verving de grote groepsexpositie bij de afronding van de studio. De presentatie gaf zich niet direct bloot, maar uiteindelijk kwamen de individuele projecten ook zonder de gebruikelijke 'klassieke' presentatiemiddelen goed tot hun recht. Studenten zijn overduidelijk buiten de gebaande paden getreden bij het vertalen van de problematiek van Venetië naar de Rotterdamse context. Inzoomend op individuele voorstellen wordt wel opgemerkt dat er de analyse en de vertaling van het Venetiaanse vraagstuk soms wat te direct naar Rotterdamse is vertaald terwijl de context hier wezenlijk anders is.

Over bovenstaande drie projecten is lang gediscussieerd. De jury was het erover eens dat het drie bijzondere projecten waren, die alle drie meer dan voldoen aan Maaskant's criterium van het leveren van een culturele bijdrage aan de ontwikkeling van het vak.

Het gesprek spitste zich uiteindelijk toe op twee aspecten. In de eerste plaats vroeg de jury zich af of de nominatie van een hele studio wel past binnen de letter en geest van de door Huig Maaskant ingestelde prijs. De prijs wil immers de student loven die een bijzondere (culturele) bijdrage levert aan het ruimtelijke ontwerpvak.

De jury concludeerde echter dat de criteria de decennia al diverse malen van karakter zijn veranderd. Zo werd in 1971 nog expliciet door de Academie vastgesteld dat Maaskant met de prijs individuele studenten wilde loven, maar werd deelname aan de prijs in latere jaren ook opengesteld voor groepen studenten. Ook konden studenten in de jaren tachtig zelfstandig een project inzenden voor de prijs, en dit kon bijvoorbeeld ook een onderzoek zijn of ene publicatie.

De jury kwam daardoor vrij snel tot de conclusie dat er in principe niets op tegen was om de prijs toe te kennen aan een groep studenten. Dit sluit bovendien aan op de tijdgeest, waarbij binnen het ontwerpvak zaken als competitiedrang en individuele bewieroking langzaam terrein lijken te verliezen ten opzichte van waarden als collectiviteit en samenwerking.

Het tweede aspect van de discussie betrof de vergelijkbaarheid van deze groepsprojecten met projecten van individuele studenten. Waar we bij sommige projecten een extra stap of verdiepingsslag misten waren de groepsprojecten vaak heel rijk en compleet. Individuele inzendingen zijn daarom in het nadeel.

Verder waren alle drie studionominaties het initiatief van de docenten, niet van de studenten. In één geval namen de docenten van de studio's daarbij expliciet stelling tegen het competitieve karakter van de huidige werkcultuur, en een pleidooi hielden voor de waarde en het plezier van samenwerking. Daar is wellicht veel voor te zeggen. De Iktinosprijs is echter een prijs voor een studentenproject, niet een studioprijs van docenten én studenten. Het gevolg van de studionominaties is dat aan individuele studenten de kans ontnomen wordt op een prachtige prijs.

De jury is het er mee eens dat de discussie over competitiecultuur en het prijzen van individuele prestaties gevoerd moet worden, ook op de Academie. Uiteindelijk kwam het voor de jury echter neer op de vraag hoe je de rijke productie van een grotere groep studenten eerlijk kunt vergelijken met het project van een student die individueel meedoet aan de Iktinos-verkiezing. De jury is van mening dat als een individueel project in zo'n vergelijking overeind blijft het volgens de jury de Iktinosprijs verdient. Daarom gaat de Iktinosprijs 2022 naar:

Amal Habti met het project Broken Relationship